

ÉSVAGYÍTÁS

VENDÉGSZERKESZTŐI GONDOLATVEGYÍTÉS A KVALITATÍV KÜLÖNSZÁMHOZ

ÉS és VAGY, vagy És vagy VAGY? Két egymással ellentétes kötőszó, melyek általában egymást kizárva jelennek meg, együttállás, illetve kizárólagosság viszonyát fejezik ki. A kvalitatív kutatás módszertani kérdéseit kutatva azt a következtetést vonhatjuk le, hogy e két kötőszó nem zárja ki egymást, beszéljünk a kvalitatív kutatás kapcsolódási pontjairól, megközelítéseiről, a kutatói szerepekről, az interpretációról.

ÉS és VAGY olyannyira nem zárják ki egymást, hogy az Olvasó a kvalitatív kutatási módszertanokkal foglalkozó Vezetéstudomány tematikus szám második részét tartja a kezében, mivel a téma számos tudományág eltérő álláspontot képviselő kutatóját inspirálta újabb és újabb hozzájárulásokra. A két lapszámban nem éles vita, hanem inter- és transzdiszciplináris együttműködés első lépései bontakoztak ki. Célunk a folytatás, a párbeszéd, a módszertani fejlesztés továbbvitele, melynek egyik vezető fóruma lehet a továbbiakban is a Vezetéstudomány folyóirat.

A Vezetéstudomány e második kvalitatív tematikájú különszámában megjelenő cikkek azzal a dilemmával foglalkoznak, hogy milyen viszonyban lehetnek egymással különböző megközelítésű kutatási módszertanok, hogyan gazdagíthatják kvalitatív megközelítések a standard megkérdezés módszereit, hogyan hozhatók össze különböző diszciplinák eltérően képzett képviselői egy kérdés megválaszolására, hogyan értelmezhető és értékelhető a kutató megfigyelő szerepének hatóköre, a kvalitatív kutatás résztvevőitől milyen mértékű hozzájárulásokat várunk.

Letenyei László, Hoffer Ádám és Horzsa Gergely cikkének tárgya a *rugalmas kérdőív*. A rugalmas kérdőív a standard kérdőívhez való viszonyát vizsgálja, a rugalmasság növeléséhez járul hozzá, azzal, hogy a feltett kérdésekkel kapcsolatos kommentek rögzítésével visszajelzi a válaszadói értelmezés szintjeit és rétegeit. E válaszreakciók rögzítése az eredeti kutatási kérdések és célok újragondolását is hozhatja, de egyben feltárhatja egy kérdőív második mélyebb rétegét is: „*MINDEN SZOBÁT NYIT EGY KULCS, és ezek a kulcsok ugyan hasonlítanak egymásra, mégis minden ajtót csak a megfelelő kulcs nyit. Létezik persze olyan kulcs is, amelyről azt állítják, hogy minden ajtót kinyit, de ezektől óvakodjunk: ezek az álkulcsok.*”

Hidegh Anna Laura cikkében a *kritikai etnográfia* módszertanában való alkalmazhatóságának szempontjairól ír. Feltárja a kutató megfigyelői szerepének dilemmáit,

ÉS VAGY !?

Piac ÉS maraton,
Mindenhatóság VAGY gondolatfűzés.
ÉS akkor mi van?
Minden szobát nyit egy kulcs.

(forrás: jelen szám cikkeiben megjelenő kulcsszavak)

a résztvevő-megfigyelés technikájának és lehetőségeinek korlátait: egy adott szervezet életébe való bevonódás a kutatót a szervezeti értékrenddel, szokásokkal való azonosulásra is készítheti – „*a munkavállalók által nem kedvelt első számú vezetőtől én is távolságot tartottam, interjút sem készítettem vele*” – írja, ugyanakkor a szerző felhívja a figyelmet arra, hogy a kutatónak törekednie kell, hogy a rendelkezésére álló adathalmazt ismeretlenné tegye. A kutatás végén pedig fel kell tennünk a kérdést: „ÉS AKKOR MI VAN?” (So what?), a kutató pedig intorspektív módon magának szegezheti azt a kérdést, hogy ÉS AKKOR MI VAGY?

Fekete Márta a *résztvevő-rendszertérképezés* módszertanát mutatja be, a mérnöki gondolkodást is alkalmazó vizualizációs módszertan előzetesen meghatározott változók (fogalmak) csoport megegyezésen alapuló kapcsolatát rögzíti. A módszer jelentősége, hogy különböző területek, diszciplinák, eltérő képzettségű képviselőinek teszi lehetővé az együttgondolkodást, GONDOLATFŰZÉST, ahol a végső eredményhez minden résztvevő hozzá tud járulni.

Sántha Kálmán triangulációról szóló cikkében, a *trianguláció* elméleti, módszertani, személyi és adatszintű értelmezéseit vezeti le, bemutatja, hogy miben különböznek egymástól a trianguláció és a kevert módszertanok. Nem véletlen, hogy a triangulációtípusok leírásakor veti fel a kérdést, hogy „ÉS”, ILLETVE „VAGY” kapcsolatépítés szükséges a típusok között.

A Vezetéstudomány második kvalitatív különszáma helyet adott PIACi működés ÉS/VAGY alkalmazkodás szempontjait, marketingvonalatkozásait bemutató cikkeknek. Gáti Mirkó és Bauer András a KKV-szektor marketinggyakorlatának szempontjait, Kelemen-Erdős Anikó a kiskereskedelmi versenyelőny eszközeit vizsgálta *szakértői mélyinterjúk* segítségével. Míg Gáti és Bauer a KKV-vezető meghatározó szerepét, MINDENHATÓSÁGÁT, Kelemen-Erdős a kiskereskedelemben folyó VERSENYT egy folyamatos, küzdelmekkel, kihívásokkal teli maraton metaforájával írja le, melynek megvalósítása, fenntartása mögött csapatmunka áll.

Nógrádi-Szabó Zoltán az akadémiai kvalitatív kutatás és a kvalitatív PIACKutatás perspektívájából hasonlítja össze a *kutatói megfigyelés* szempontjait – felvetve, hogy mit tanulhat a piackutatás a kulturális antropológiától, megfigyelt és megfigyelő mikor töltenek be aktív ÉS/VAGY passzív szerepeket.